

Sygn. akt II Ca 423/14

POSTANOWIENIE

Dnia 8 października 2014 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący Sędzia Sądu Okręgowego Andrzej Mikołajewski (spr.)

Sędziowie: Sędzia Sądu Okręgowego Grzegorz Grymuza

Sędzia Sądu Rejonowego Marta Postulska-Siwek (del.)

Protokolant Sekretarz sądowy Krystyna Melchior

po rozpoznaniu w dniu 8 października 2014 roku w Lublinie

na rozprawie

sprawy z wniosku M. M.

z udziałem P. P., J. M. i W. S.

o sporządzenie spisu inwentarza

na skutek apelacji wnioskodawczyni od postanowienia Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie z dnia 14 marca 2014 roku, sygn. akt I Ns 1669/13

postanawia:

I. zmienić zaskarżone postanowienie w ten sposób, że nakazać sporządzenie spisu inwentarza spadku po E. S., zmarłej w dniu 12 kwietnia 2013 roku, ostatnio stale zamieszkałej w L.;

II. oddalić wniosek P. P. o zasądzenie zwrotu kosztów postępowania odwoławczego;

III. przejąć na rachunek Skarbu Państwa nieuiszczoną opłatę od apelacji.

Sygn. akt II Ca 423/14

UZASADNIENIE

We wniosku z dnia 27 listopada 2013 roku M. M. wniosła o zarządzenie sporządzenia spisu inwentarza spadku po E. S., zmarłej w dniu 12 kwietnia 2013 roku w L., ostatnio stale zamieszkałej w L..

*

Postanowieniem z dnia 10 stycznia 2014 roku Referendarz Sądowy w Sądzie Rejonowym Lublin-Zachód w Lublinie nakazał sporządzenie spisu inwentarza spadku po E. S..

Na skutek skargi uczestniczki P. P. na orzeczenie Referendarza Sądowego, postanowieniem z dnia 14 marca 2014 roku Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie oddalił wniosek o sporządzenie spisu inwentarza spadku po E. S..

Sąd Rejonowy podniósł, że zgodnie z art. 637 § 1 k.p.c. na wniosek tego, kto uprawdopodobni, że jest spadkobiercą, uprawnionym do zachowku lub zapisobiercą, albo wykonawcy testamentu, wierzyciela mającego pisemny dowód należności przeciwko spadkodawcy lub właściwego urzędu skarbowego sąd postanowi sporządzenie spisu inwentarza.

Sąd Rejonowy ustalił, że M. M. jako córka spadkodawczyni należała do kręgu spadkobierców ustawowych, jednak nie jest ona osobą uprawnioną do złożenia wniosku o spis inwentarza spadku po E. S..

Prawomocnym postanowieniem z dnia 1 października 2013 roku, sygn. akt II Ns 495/13, Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie stwierdził bowiem, że spadek po E. S. na podstawie testamentu notarialnego z dnia 4 grudnia 2006 roku nabyła P. P. w całości. Tym samym wnioskodawczyni nie jest spadkobiercą E. S..

Co więcej, z treści testamentu notarialnego z dnia 4 grudnia 2006 roku wynika, że E. S. wydziedziczyła swoją córkę M. M., gdyż nie utrzymywała ona ze spadkodawczynią żadnych kontaktów, zmieniła numer telefonu i nie zapoznała z nią spadkodawczyni, zabroniła spadkodawczyni wizyt w mieszkaniu wydziedziczonej i upoczywie nie dopełniała wobec niej żadnych obowiązków rodzinnych. Wobec tego wnioskodawczyni nie uprawdopodobniła, aby była osobą uprawnioną do zachowku po E. S., tym bardziej, że nie usiłowała ona w żaden sposób podważyć skuteczności wydziedziczenia.

*

Apelację od tego postanowienia wniosła wnioskodawczyni M. M., zaskarżając postanowienie Sądu Rejonowego w całości.

Wnioskodawczyni zarzuciła zaskarżonemu postanowieniu naruszenie:

a) przepisów prawa procesowego, mające wpływ na wynik sprawy, a mianowicie:

- art. 637 § 1 k.p.c. przez niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że wnioskodawczyni nie uprawdopodobniła, że należy do kręgu osób wskazanych w tym przepisie jako uprawnionych do wystąpienia z wnioskiem o spis inwentarza spadku po zmarłej matce,

- art. 398²² § 1 k.p.c. w zw. z art. 128 k.p.c. oraz art. 132 § 1¹ k.p.c. przez nedoręczenie odpisu skargi na orzeczenie referendarza sądowego wnioskodawczyni, co uniemożliwiło jej wypowiedzenie się co do istoty sprawy i uprawdopodobnienie legitymacji do wystąpienia z wnioskiem o sporządzenie spisu inwentarza po zmarłej matce,

b) przepisu prawa materialnego, a mianowicie art. 991 § 2 k.c. przez niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że wnioskodawczyni nie jest uprawniona do zachowku po zmarłej matce.

Wnioskodawczyni domagała się zmiany zaskarżonego postanowienia i nakazania komornikowi sądowemu sporządzenia spisu inwentarza spadku po E. S..

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawczyni M. M. jest zasadna.

Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił w niniejszej sprawie, że wnioskodawczyni M. M., córka spadkodawczyni, nie byłaby uprawniona do złożenia wniosku o sporządzenie spisu inwentarza spadku po matce jako spadkobierca, gdyż nim nie jest, co wynika z prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie z dnia 1 października 2013 roku, sygn. akt II Ns 495/13.

Sąd Rejonowy nieprawidłowo jednak przyjął, że wnioskodawczyni nie uprawdopodobniła, iż jest osobą uprawnioną do zachowku po E. S., w szczególności, że wnioskodawczyni nie kwestionowała wydziedziczenia dokonanego w testamencie sporządzonym w formie aktu notarialnego.

Uprawnienie zstępnego spadkodawcy do zachowku wynika wprost z art. 991 § 1 k.c. Istotnie, w myśl art. 1008 k.c. spadkodawca może w testamencie pozbawić prawa do zachowku (wydziedziczenie), jeżeli uprawniony m. in. uporczywie nie dopełnia względem spadkodawcy obowiązków rodzinnych. Sama okoliczność, że testament jest ważny i jest podstawą dziedziczenia spadkobiercy testamentowego, nie jest jednak równoznaczna ze stwierdzeniem, że skuteczne jest również zawarte w nim wydziedziczenie. Uprawniony do zachowku może bowiem m. in. w procesie o zachówek wykazać, że wskazana w testamencie przyczyna wydziedziczenia nie istniała, a tym samym, że wydziedziczenie nie było zasadne i nie jest skuteczne.

Słusznie skarżąca zarzuciła Sądowi Rejonowemu naruszenie przepisów postępowania poprzez niedoręczenie jej odpisu skargi uczestniczki na orzeczenie Referendarza Sądowego. W sytuacji, gdy Sąd Rejonowy orzekł następnie o wniosku na posiedzeniu niejawnym, wnioskodawczyni nie miała możliwości ustosunkowania się do zarzutów tej skargi, jeżeli nie została ona jej wcześniej doręczona.

Nie rodziło to jednakże konieczności uchylenia zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania, gdyż w ocenie Sądu Okręgowego wnioskodawczyni wystarczająco uprawdopodobniła, że jest osobą uprawnioną do zachowku.

Zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2007 roku, sygn. III CZP 149/06, OSNC 2007/12/178, spadkobierca wydziedziczony może żądać sporządzenia spisu inwentarza, jeżeli uprawdopodobni, że jest uprawniony do zachowku (art. 637 § 1 k.p.c.). W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy podkreślił, że możliwość wykazania bezskuteczności (nieważności) wydziedziczenia, a w konsekwencji zachowania roszczenia o zachówek, usprawiedliwia interes uprawnionego do żądania sporządzenia spisu inwentarza, w takiej bowiem sytuacji niewątpliwie wchodzi w rachubę uprawdopodobnienie uprawnienia do zachowku.

W niniejszej sprawie wnioskodawczyni podnosiła, że do zerwania kontaktów rodzinnych ze spadkodawczynią doszło wyłącznie z winy spadkodawczyni oraz pod wpływem sugestii P. P.. Zgłosiła wnioski dowodowe z zeznań świadków, aby m. in. wykazać nieskuteczność wydziedziczenia.

Należy przyjąć, że w sprawie o sporządzenie spisu inwentarza uprawdopodobnienie zachowania uprawnienia do zachowku nie wymaga przeprowadzenia dowodów osobowych i oceny ich wiarygodności w celu wykazania nieskuteczności wydziedziczenia, gdyż ocena tych dowodów zostanie dokonana w sprawie o zachówek, natomiast wystarczające jest uprawdopodobnienie roszczenia, czyli wykazanie, że wnioskodawca należy do kręgu osób uprawnionych do zachowku, kwestionuje wydziedziczenie jako nieskuteczne i powołuje się na okoliczności mające o tym świadczyć.

Sporządzenie spisu inwentarza ma m. in. umożliwić uprawnionemu do zachowku określenie wysokości należnego mu zachowku i w razie sporu co do skuteczności wydziedziczenia, wystąpienie z powództwem o zachówek w odpowiedniej wysokości.

Z tych względów na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy uwzględnił apelację wnioskodawczyni.

Wobec powyższego na podstawie art. 520 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. należało oddalić wniosek uczestniczki P. P. o zasądzenie zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.